

Total No. of Printed Pages—4

4 SEM FYUGP PHIC4A

2025

(June)

PHILOSOPHY

(Core)

Paper : PHIC4A

(Fundamentals of Indian Philosophy—II)

Full Marks : 60

Time : 2 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : 1×6=6

Choose the correct answer :

(a) ন্যায় দৰ্শন অনুসৰি উপমান জ্ঞানৰ বৈধ উৎস হয়/নহয়।

According to Nyāya philosophy, Upamāna
is/is not valid source of knowledge.

(b) ভাৰতীয় দৰ্শনত বৈধ জ্ঞানৰ উৎসক প্ৰমা/প্ৰমাণ বুলি
কোৱা হয়।

Valid source of knowledge is called
Pramā/Pramāṇa in Indian philosophy.

P25/1396

(Turn Over)

(2)

(c) সাংখ্য দৰ্শন অনুসৰি প্ৰকৃতিৰ প্ৰথম অভিব্যক্তি 'মহৎ'/'অহংকাৰ'।

According to Sāṅkhya philosophy, first product of Prakṛti is 'Mahat'/'Ahaṅkāra'.

(d) যোগ দৰ্শন অনুসৰি চিত্তবৃত্তি চাৰি/পাঁচ প্ৰকাৰৰ।

Philosophy of Yoga states that there are four/five kinds of Cittavṛtti.

(e) কুমাৰিল তট্টব/প্ৰভাকৰৰ মতে 'অনুপলব্ধি' জ্ঞানৰ এক স্বতন্ত্ৰ উৎস।

According to Kumarila Bhatta/Prabhakara 'Anupalabdhi' (non-apprehension) is an independent source of knowledge.

(f) বৈশেষিক দৰ্শন অনুসৰি পৰমাণুবোৰ আধ্যাত্মিক/জড় কণা।

According to Vaiśeṣika philosophy atoms are spiritual/material particles.

2. চমু টোকা লিখা (যি কোনো তিনিটা) : $4 \times 3 = 12$

Write short notes on (any three) :

(a) প্ৰকৃতিৰ তিনি গুণ

Three Guṇas of Prakṛti

(b) মীমাংসা দৰ্শনৰ অৰ্থাপত্তি

Arthāpatti of Mīmāṃsā philosophy

P25/1396

(Continued)

(3)

(c) সংকাৰ্যবাদ

Satkāryavāda

(d) শংকৰৰ দৰ্শনৰ সত্তাৰ তিনিটা স্তৰ

Three grades of reality of Śāṅkara's philosophy

3. ন্যায় দৰ্শন অনুসৰি জ্ঞানৰ যথার্থ উৎসসমূহ কি কি? ন্যায় দৰ্শন অনুসৰণ কৰি অনুমানক জ্ঞানৰ বৈধ উৎসৰূপে ব্যাখ্যা কৰা।

$2+9=11$

What are the valid sources of knowledge according to Nyāya? Explain Anumāna (inference) as a source of valid knowledge by following Nyāya.

অথবা / Or

বৈশেষিক দৰ্শনৰ পটভূমিত পদাৰ্থৰ সংজ্ঞা দিয়া। বৈশেষিক দৰ্শনৰ অভাৱ পদাৰ্থ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

$2+9=11$

Define Padārtha in the content of Vaiśeṣika philosophy. Discuss about 'Abhāva Padārtha' of Vaiśeṣika philosophy.

4. সাংখ্য দৰ্শন অনুসৰি দুটা তাত্ত্বিক সত্তা কি কি? সাংখ্য দৰ্শনে আগবঢ়োৱা বহুপুঙ্খবাদৰ প্ৰমাণসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।

$2+9=11$

What are the two ontological realities according to Sāṅkhya philosophy? Explain Sāṅkhya proofs for plurality of Puruṣa.

P25/1396

(Turn Over)

(4)

অথবা / Or

যোগ দৰ্শনৰ অষ্টাংগ যোগ ব্যাখ্যা কৰা। 11

Explain 'Aṣṭāṅga Yoga' of Yoga philosophy.

5. মীমাংসা দৰ্শন অনুসৰি জ্ঞানৰ যথার্থ উৎসসমূহ কি কি? যথার্থ জ্ঞানৰ উৎসৰূপে অনুপলব্ধিৰ মূল্যায়ন কৰা। 3+7=10

What are the valid sources of knowledge according to Mīmāṃsā philosophy? Estimate 'Anupalabdhī' (non-apprehension) as a source of valid knowledge.

অথবা / Or

অদ্বৈত বেদান্ত দৰ্শন অনুসৰি ব্ৰহ্মৰ প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰা। 10

Explain the nature of Brahman according to Advaita Vedānta philosophy.

6. কাৰ্যকাৰণবাদ সূত্র বুলিলে কি বুজা? তোমাৰ নিজা সিদ্ধান্তসহ 'সৎকাৰ্যবাদ বিৰুদ্ধে অসৎকাৰ্যবাদ' সম্পৰ্কীয় যুক্তি-তৰ্কৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা। 2+8=10

What do you mean by the theory of causation? Explain the debate on 'Satkāryavāda vs. Asatkāryavāda' with your own conclusion.

অথবা / Or

ন্যায়-বৈশেষিক দৰ্শনৰ সামান্যৰ ধাৰণাটো বিশ্লেষণ কৰা। 10

Analyze the concept of Sāmānya (universal) of Nyāya-Vaiśeṣika philosophy.

★★★